

บทคัดย่อ

องค์ความรู้ที่เป็นผลจากการจัดการความรู้ในระดับชุมชนของกลุ่มเกษตรกร ด้านการใช้สมุนไพรในสัตว์ได้ศึกษาความรู้ที่มีผลจากการจัดการองค์ความรู้ต่อการผลิตสัตว์ในเขตจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ปัจจุบันกระแสการใช้สมุนไพรมีมากขึ้นแต่ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์มีน้อยทำให้ผู้ใช้ขาดข้อมูล และวิธีการใช้ที่ถูกต้องเหมาะสม สมุนไพรไทยมีศักยภาพที่ใช้ทดแทนวัตถุสังเคราะห์ที่เดิมในอาหารได้ แต่ข้อมูลวิจัยยังขาดความต่อเนื่องและเป็นเอกภาพ การจัดการองค์ความรู้เพื่อการใช้พืชสมุนไพรในท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการสร้างมูลค่าเพิ่มด้านปศุสัตว์บนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการจัดการความรู้ตามแนวทางที่สำคัญ เพื่อจะทำให้เกิดการพัฒนาที่แท้จริงที่เกิดจากการผสมผสานแหล่งความรู้ ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่น แหล่งความรู้ใหม่และแหล่งความรู้อื่นๆ ให้เกิดความรู้ที่เหมาะสมอย่างแท้จริง เป็นแนวทางที่สำคัญที่นำไปสู่กระบวนการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มและชุมชน การพัฒนาแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างสมาชิกจึงเป็นการพัฒนาความสามารถของบุคคลอีกระดับหนึ่งที่จะทำให้เกิดความเข้มแข็งในกระบวนการจัดการความรู้ ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

สำหรับการทดสอบประสิทธิภาพของเมล็ดสะแกนา เพื่อกำจัดตัวเต็มวัย ของพยาธิไส้เดือน (*Ascaridia galli*) โดยใช้สมุนไพรสะแกนาถ่ายพยาธิภายในเป็ดระดับ 1 เปอร์เซนต์น้ำหนักตัว ลังการถ่ายพยาธิด้วยสมุนไพรสะแกนา 5 วัน ทำการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการกำจัดตัวเต็มวัยของพยาธิไส้เดือน (*Ascaridia galli*) พบว่า กลุ่มควบคุม (70%), กลุ่มใช้ยาปิปปาราซิน (78%), กลุ่มเสริมสแกนา ระดับต่ำ (70%) และกลุ่มเสริมสะแกนาในระดับสูง (75%) ตามลำดับ มีประสิทธิภาพการกำจัดแตกต่างกันไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($P > 0.05$) และการศึกษาอิทธิพลของอัตราการปล่อยแปลงหญ้าต่อพฤติกรรมการแทะเล็มของโค ใช้ระยะเวลาในการศึกษา 60 วัน ในช่วงปลายฤดูแล้งโดยสุ่มแต่ละกลุ่มให้มีน้ำหนักใกล้เคียงกัน โคที่ปล่อยเลี้ยงในบริเวณพืชอาหารสัตว์ และแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ระบบการเลี้ยงดูเป็นวิถีธรรมชาติพบว่า การศึกษาพฤติกรรมการปล่อยแปลงแทะเล็มควรมีอัตราการเปลี่ยนแปลงหญ้าในท้องถิ่นไม่น้อยกว่า 1 ไร่/ตัว/เดือน ในช่วงฤดูแล้ง

สำหรับภาพรวมวิถีชีวิตของชุมชนมีความสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ในระดับปานกลาง และมีความพอเพียงในด้านสิ่งแวดล้อมสูง การยอมรับขั้นต้นของเกษตรกรต่อโครงการ สำเร็จในขั้นแรกของโครงการส่งเสริม มีลักษณะใกล้เคียงกับชุมชนของตนเอง ผลที่ได้เป็นรูปธรรมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและตระหนักภายในชุมชน และมองเห็นแนวทางการจัดการต่อไป

คำสำคัญ : การจัดการองค์ความรู้, พืชสมุนไพร, ปศุสัตว์, ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ABSTRACT

The knowledge derived from its management in agriculturists' community about using herbs for animals that studied derived knowledge from the management to animal production in Nakhon Sawan areas. It found that there are using herbs increasing now but little of scientific knowledge that users lack of information and proper usage. As a matter of fact, Thai herbs can replace for synthetic materials in food, but lack of continuing and unique data, the knowledge management for using herbs in local with participating in community to add value for livestock as sufficiency economy applications that is the important management of knowledge. It made the true development derive from knowledge source mixed with local intelligence, new source of knowledge for the proper knowledge that is the main guideline to the process of making strength in community, the development of exchanging information among members, that develop the abilities of individual to strengthen knowledge management as sufficiency economy applications, but the problems was little scientific information made the users lack it and its proper use. For the testing of efficiency of *Combretum quadrangulare* Kurz seeds to eliminate adults of *Ascaridia galli* by using herbal *Combretum quadrangulare* Kurz to excrete parasite in duck at 1% of body weight. After 5 days of that and comparing the efficiency of elimination of *Ascaridia galli* adults, it found that the control group (70 %), the using of Pepercin 78%, low *Combretum quadrangulare* Kurz (70%), high *Combretum quadrangulare* Kurz (75%) respectively, that having different elimination statistically insignificance ($P > 0.05$) and the study of influence of stocking rate to grazing behaviors of cattle spending time for 60 days, during the late dry season by sampling each group as similar weight, cattle feeding around animal food plants areas, and natural water resources. With natural stocking system it found that the study of stocking rate for grazing behaviors should change the stocking rate not less than 1 Rai/ 1 cattle / a month. For overview the way of living in community that was harmonious to the concept of sufficiency economy as economics, society, and cultures at the moderate level, sufficiency for environment at high level. The initial acceptance of agriculturists to the project succeeded at first of supporting project was similar to their own community. The result was tangible and made dramatic changes and aware inside the community, including the guideline of further management.

Keywords : Knowledge Management, Herbs, Livestock, Sufficiency Economy Applications

กิตติกรรมประกาศ

การจัดการองค์ความรู้เพื่อการใช้พืชสมุนไพรในท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการสร้างมูลค่าเพิ่มด้านปศุสัตว์บนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงฉบับนี้ สำเร็จ เป็นรายงานฉบับสมบูรณ์ได้นั้น เนื่องจากได้รับความสะดวกในการดำเนินงาน และความช่วยเหลือจาก ปศุสัตว์ จังหวัดนครสวรรค์ อบต. ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตจังหวัดนครสวรรค์ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ และคณาจารย์ นักศึกษาที่ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ที่ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยในครั้งนี้

ธันนา ไวยบท และคณะ

พฤษภาคม 2552